

ОСОБИНЕ НАСТАВНИКА КАО ФАКТОР ОПШТЕГ СТАВА УЧЕНИКА ОСМОГ РАЗРЕДА ПРЕМА НАСТАВИ ФИЗИЧКОГ ВАСПИТАЊА

* Сања Опсеница, * Далибор Стевић, ** Сандра Рудић и *** Драгана Васиљевић
* Педагошки факултет, Бијељина
Светог Саве 24, 76300 Бијељина
** Институт за неурологију, психологију и ментално здравље, Нови Сад
*** Ош "Свети Сава", Бијељина

ABSTRACT

* Sanja OPSENICA, * STEVIĆ, D., ** Sandra RUDIĆ, *** Dragana VASILJEVIĆ: THE TEACHERS' QUALITIES AS A FACTOR OF THE PUPILS' GENERAL ATTITUDE ATTENDING THE EIGHTH CLASS OF PRIMARY SCHOOL TOWARDS TEACHING OF PHYSICAL EDUCATION. *Skup, 1: Savremena univerzitetska nastava, Zbornik radova naučno-stručnog skupa, Trebinje, novembar 2003.* 161-166, Banja Luka, 2004. [* Teaching Faculty of Bijeljina, 76300 Bijeljina, 24 Svetog Save Street; ** Institute of neurology, psychology, mental health in Novi Sad; *** Elementary school „Sveti Sava“ of Bijeljina]

Kew words: attitude, teachers' qualities, pupils, sexual differences, socio-status characteristics, final grade and success at physical education.

САЖЕТАК

Кључне речи: став, особине наставника, ученици, полне разлике, социјално-статусне карактеристике, општи успех и оцена из физичког васпитања.

Овим истраживањем обухваћено је 150 ученика осмог разреда из две основне школе у Бијељини, током школске 2000/01. године.

ЦИЉ

овој истраживања био је да се утврди какав став имају ученици завршног разреда основне школе према особинама наставника физичког васпитања у зависности од њихове полне припадности, социјално-статусних карактеристика, омиљених спортова из преходног разреда и оцјене из физичког васпитања.

Прикупљање података обављено је у форми упитника методом скалирања (на петостепенској скали Ликертовог типа). Скала за процјену особина наставника садржи 18 репрезентативних особина које би наставник физичког васпитања требало да поседује. Статистичка обрада података и провера хипотеза остварена је путем анализе варијансе (ANOVA).

На основу анализе резултата може се закључити да постоје статистички значајне разлике у ставовима ученика VIII разреда према појединим особинама наставника физичког васпитања.

У васпитно-образовном раду функција наставника изискује не само стручну спрему него и захтева одговарајуће теоријско и практично педагошко образовање и одговарајући

ниво познавања психологије. Улога наставника у процесу учења, социјализације и понашања, унапређивања и хуманизације односа на релацији васпитач-васпитаник је неоспорна. У току васпитно-образовног рада неопходно је да наставник познаје законитости процеса учења, да познаје ученике и основне карактеристике њиховог развоја, да је способан да потакне интерес и мотивише ученике, да отклања тешкоће у учењу и сл.

Општа култура, стручна спремност и познавање педагошко-психолошких законитости, су основ наставничког позива. У складу са тим, значајну функцију у васпитно-образовном процесу има и наставник физичког васпитања, а посебно у остваривању општих циљева и задатака васпитања и образовања.

Проблем овог истраживања је испитивање ставова ученика VIII разреда према особинама наставника физичког васпитања.

Основни циљ је утврдити које су особине пожељне, а које мање пожељне код наставника физичког васпитања по мишљењу ученика завршних разреда две основне школе у Бијељини.

Генерална хипотеза је да ставови ученика спадају у систем вредности кроз који се посматрају и потенцијално коригују особине наставника физичког васпитања. Радне хипотезе су:

- X1 -Не постоје статистички значајне разлике у ставовима дечака и девојчица у односу на процењиване особине личности наставника физичког васпитања,
- X2 -Различита социјално-статусна обележја породице не утичу на стварање разлике у ставовима ученика према особинама наставника физичког васпитања,
- X3 -Не постоји статистички значајна разлика у ставовима ученика различитог општег успеха према особинама наставника физичког васпитања,
- X4 -Не постоји статистички значајна разлика међу ученицима који имају различите оцене из предмета физичког васпитања и њихових ставова према особинама личности наставника физичког васпитања.

МЕТОДОЛОГИЈА ИСТРАЖИВАЊА

Почетком 2000/01. год. извршено је анонимно анкетање 150 ученика осмог разреда две основне школе у Бијељини. Анкетањем је обухваћено 75 дечака и 75 девојчица. Ученицима је понуђен упитник који поред података о полу, социјалном статусу, успеху из претходног разреда и оцена из физичког васпитања садржи и 18 репрезентативних особина наставника. Подаци добијени преко петостепене скале Ликертовог типа представљају емпиријску грађу и омогућавају поуздано извођење генерализација.

У циљу утврђивања статистичких разлика између сваке варијабле коришћена је униваријантна метода варијансе - ANOVA, односно тестиране су разлике аритметичких средина преко Ф-теста. Статистичка значајност утврђена је на нивоима 5% и 1% грешке у закључивању.

РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

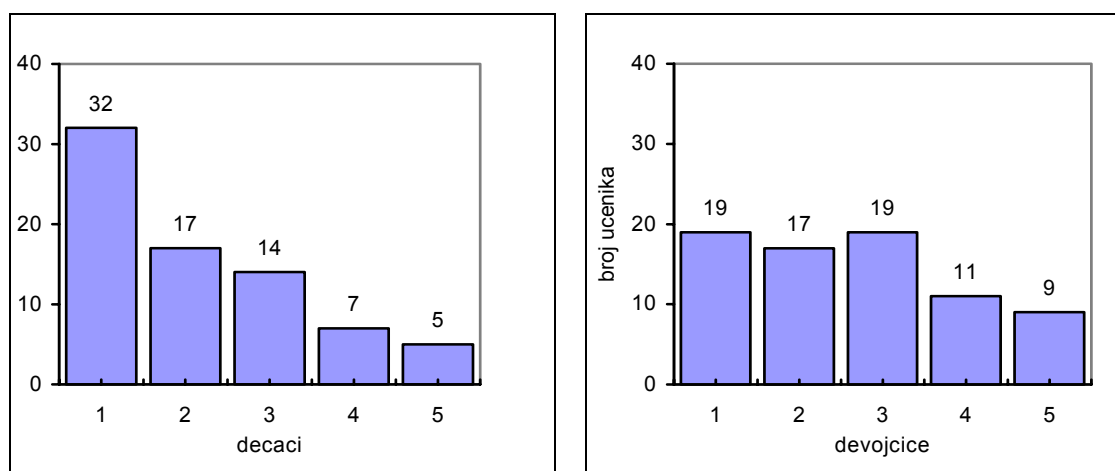
У испитивању је заступљен подједнак број **дечака и девојчица**, а резултати анализе варијансе упућују да у извесном броју варијабли постоје статистички значајне разлике међу њиховим ставовима. Девојчице су у процени кондиције наставника преферирале одговор 'увек' (n=29), док су код дечака значајно заступљени одговори 'ретко' (n=17) и 'никад' (n=18). То показује да су девојчице строжије и захтевније у процени кондиције наставника.

Ниво значајности разлике у процени кондиције наставника од стране дечака и девојчица доприноси закључку да се хипотеза X1 одбацује на нивоу 0,01.

У процени *скромности* наставника највећи број дечака ($n=46$) сматра да наставник 'унавек' треба да буде такав, док су одговори девојчица равномерније подељени по категоријама. Ниво значајности разлике међу њима износи $p=0,059$, те се са 95% сигурности одбацује H_1 .

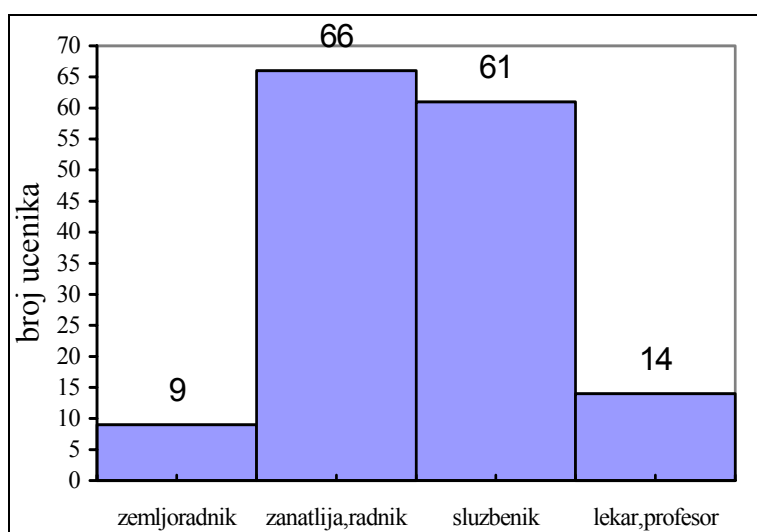
У процени *праведности* наставника оба пола ученика преферирају одговор 'унавек', али је код дечака ипак учесталији, што показује и ниво значајности $p=0,04$.

У складу са проценом претходне особине наставника (праведност) дечаки већином сматрају да наставник у свом васпитно-образовном раду треба да буде *доследан*. Разлика, у односу на девојчице, при таквом ставу је значајна на нивоу $p=0,017$ и доприноси да се хипотеза H_1 одбаци са 95% сигурности о постојању разлика. Дечаки захтевају већу доследност наставника.

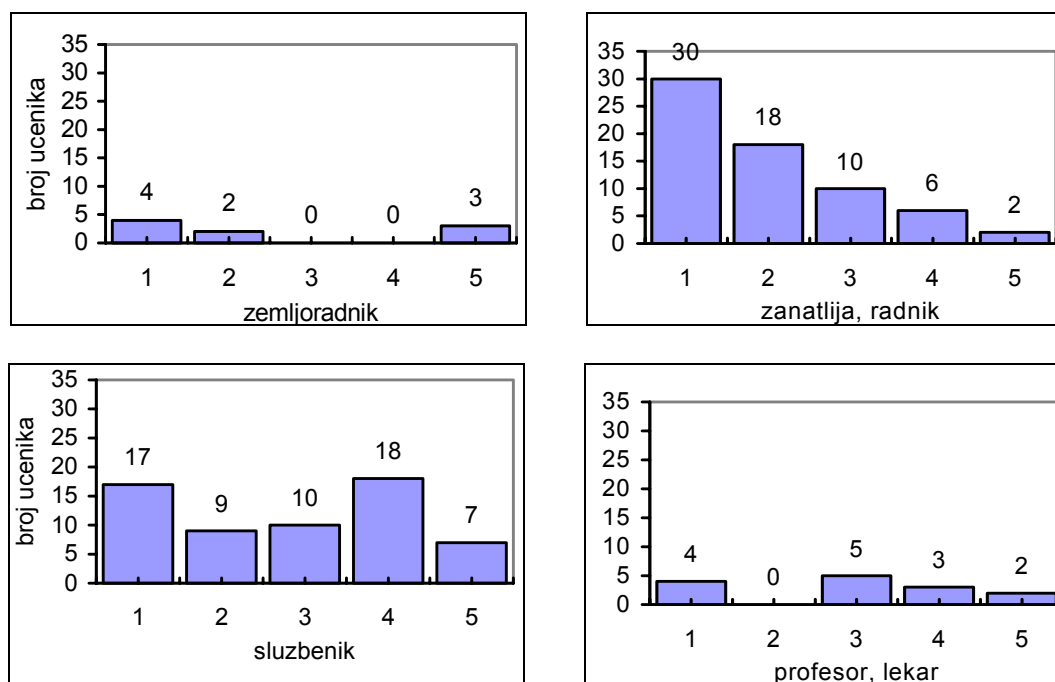
Хистограм 1: процена доследности наставника

Варијабла **социјалног статуса** породице ученика није била подједнако бројчано заступљена:

Хистограм 2 : заступљености социјалног статуса

На основу анализе варијансе запажене су значајне разлике у погледу ставова ученика различитог социјалног статуса у процени појединих особина наставника. Ове разлике су се показале значајним на оба нивоа значајности за поједине особине.

Хистограм 3 : Процена ентузијазма наставника

Статистички значајна разлика на нивоу 0,01 указује да се ученици различитог социјалног порекла међусобно разликују у процени особине *енџузијазма* наставника. Код ученика чији су родитељи службеници, доминира одговор 'ретко', док код оних чији су родитељи професори или лекари преовладава одговор 'повремено'. Без обзира на висок ниво статистичке значајности, добијен ниво значајности треба узети са резервом, јер је број ученика у категоријама ове варијабле неусклађен.

Друшћивеност наставника није у свим социјалним категоријама доминантно процењена одговором 'увек'. Највећи број ученика прве категорије (род. земљорадници), сматра да наставникова друшћивеност може бити 'повремена', док су ученици треће групе (род. службеници) готово усклађени у процени да наставник 'увек' или 'често' буде друшћивен. Ова разлика међу групама је статистички значајна на нивоу 0,01 и на том нивоу одбацујемо H_2 .

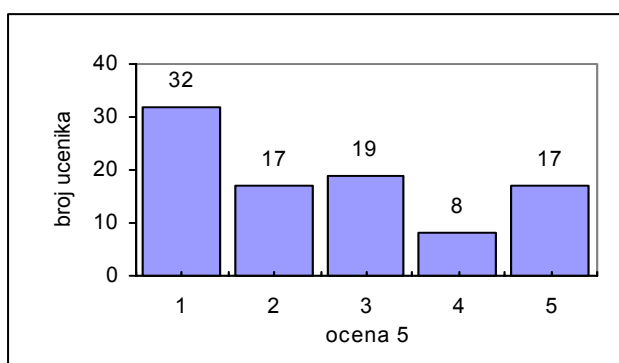
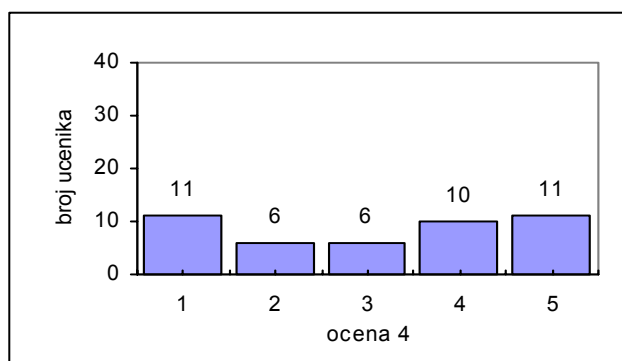
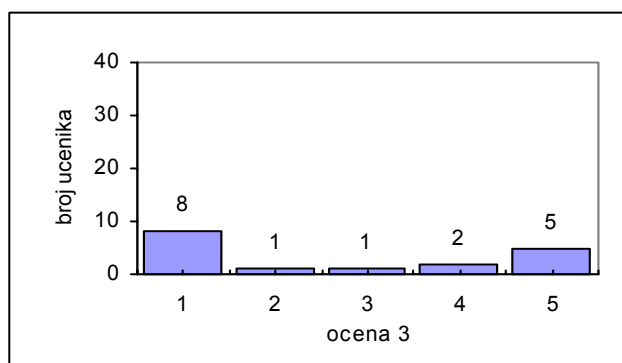
У процени *праведности* наставника ученици готово свих група сматрају да наставник 'увек' треба да буде такав. Значајна разлика на нивоу 0,01 последица је разлике која се јавила унутар сваке групе у преференцији одговора.

У процени важности начина *излагања* градива наставника постоје разлике међу групама испитаника различитог соц. статуса. Прве две групе ученика сматрају да би оно обавезно требало да буде занимљиво, док друге две групе ученика сматрају да то није пресудна особина доброг наставника. Ова разлика се показала значајном на нивоу 0,01, те се на том нивоу одбацује H_2 .

Успех ученика се није показала сигнификантном ни на једном нивоу значајности, те се хипотеза прихвата.

Оцена из физичког васпитања показала се статистички значајном варијаблом у процени особина наставника физичког васпитања, што значи да је у зависности од оцене из физичког поједина особина различито третирана. Статистичка значајност разлике на нивоу

0,05 у процени *уредности* наставника говори у прилог разлике међу групама ђака који имају различите оцене из физичког васпитања. Доминација одговора 'унавек' у оквиру сваке групе говори о већем складу међу групама него унутар њих самих. Иако се ниво разлике показао значајним за одбацавање хипотезе (X1), добијене резултате због неусклађености група треба узети са резервом. Ученици који имају одличну оцену сматрају да наставник 'унавек' или 'често' треба да буде *духовит*, док су код оних са оценом 3 и 4 подједнако заступљени сви одговори на скали. Ипак, ниво значајности разлике међу групама испитаника ове независне варијабле говори у прилог одбацавања хипотезе (X4). На нивоу 0,05 постоје разлике међу ученицима када је процена наставника у питању. У процени *занимљивости излагања* градива наставника, ученици који имају оцену 3 и 5, углавном сматрају да је веома важно да наставник 'унавек' занимљиво излаже градиво, док код ученика оцењених оценом 4 то није пресудно. Разлика међу групама је статистички значајна на нивоу 0,05 и на том нивоу одбацујемо хипотезу.

Хистограм 4: Процена занимљивости излагања градива наставника

ЗАКЉУЧАК

На основу добијених резултата може се закључити да је процена пожељних особина наставника различита у зависности од пола ученика, социјалног статуса породице и оцене коју ученици имају из физичког васпитања. Као **веома** дискриминативне показале су се следеће особине наставника: *друштвеност, поседовање кондиције, скромност, ентузијазам, њраведност, занимљивост излагања*. **Мање** дискриминативне су марљивост, уредност и духовитост, а **најмање**: свестран, интелигентан, поштен, љубазан, природан, стручан, добар предавач, штити интересе ученика. Добијени подаци имају практичну вредност у смислу сагледавања појединих особина и понашања наставника физичког васпитања, а самим тим и кориговању или појачавању пожељних особина, допринели су бољој сарадњи са ученицима и тиме ефикаснијем преношењу знања и вештина.